

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
(початковий, основний, вищий рівні, 7 років навчання)

*«Схвалення для використання в позашкільних навчальних закладах»
(протокол засідання Науково-методичної комісії з позашкільної освіти
від 25.05.2018 року, лист ІМЗО від 06.06.2018 № 22.1/12-Г-322)*

*Вержбицька І. В. – керівник Народного
художнього колективу «Студія
образотворчого мистецтва «Бджілка»»,
керівник гуртка – методист Центру
творчості дітей та юнацтва
«Шевченківець», м. Київ*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Значне місце у формуванні особистості дитини займає мистецтво, здатне розвивати почуття прекрасного, формувати високі естетичні смаки, вміння розуміти і оцінювати твори мистецтва, пам'ятки історії і архітектури, красу, багатство природи. Образотворче мистецтво - важливий засіб морального, естетичного виховання дітей, формування художньої культури, загальнолюдських, національних цінностей, гармонійного розвитку особистості.

Навчальна програма реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку та спрямована на вихованців віком від 7 до 17 років.

Мета програми: створення умов для творчого розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва.

Основні завдання:

- сформувати культуру людських почуттів через сприймання творів мистецтва та безпосередньо у мистецькій діяльності;
- розвинути асоціативно-образне та просторове мислення, уяву, фантазію, пам'ять, художній смак і творчі здібності;
- надати вміння та навички з образотворчої діяльності; сформувати художньо-практичну компетентність; готовність використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі;
- сформувати здатність сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори образотворчого мистецтва, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи власні думки, судження, оцінки;
- сформувати уявлення про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоїти основні художні прийоми і закономірності та відповідну термінологію;
- виховати духовні та моральні ціннісні орієнтири у сфері образотворчого мистецтва, інтерес, смак, потребу в творчості; національно-патріотичну свідомість та активну життєву позицію;
- сформувати потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні, професійному самовизначенні;

- сформувати розуміння зв'язку образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

Навчальна програма передбачає 7 років навчання:

початковий рівень – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

основний рівень (1-2-й рік) – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

(3-4-й рік) – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;

вищий рівень (1-2-й рік) – 324 год. на рік, 9 год. на тиждень;

Навчальна програма побудована концентричним способом, який допускає повторне вивчення тем на різних рівнях навчання з розширенням та поглибленням змісту навчального матеріалу.

Основні теми, що складають зміст програми:

1. *Композиція* - дає вихованцям можливість навчитися передавати свої ідеї та уявлення засобами образотворчого мистецтва, вчить їх користуватися графічною мовою для створення художніх образів.

2. *Історичні витоки образотворчого мистецтва* – активний засіб розвитку художньої культури вихованців, що сприяє розумінню ними змісту та сутності мистецтва, також сприяє їхньому естетичному розвитку, прищеплює інтерес і любов до мистецтва, виховує самостійність судження при оцінюванні творів. Вихованці навчаються не тільки розкривати зміст твору мистецтва, а й аналізувати його художні особливості, вміння розпізнавати засоби художньої виразності творів мистецтва.

3. *Графіка* – найбільше розповсюджений вид образотворчого мистецтва дає можливість вихованцям відображати дійсність та створювати художній образ за допомогою лаконічних образотворчих засобів (лінії, штрихи, крапки). У дітей розвиваються зорова пам'ять, вміння працювати з графічними матеріалами та постійно удосконалюється графічна техніка.

4. *Живопис* – дає вихованцям багато можливостей для саморозкриття, творчого самовтілення. У цьому розділі вивчаються основи кольорознавства; базові поняття та технічні прийоми в роботі з фарбами, які набуваються шляхом виконання етюдів та натюрмортів різної складності. У вихованців розвивається зорове сприйняття кольору в предметах, навколишньому середовищі, живописних картинах; розвивається зорова пам'ять, фантазія. Це дає можливість ефективно розвивати почуття прекрасного, формувати естетичні смаки, вміння розуміти і цінувати твори мистецтва, красу і багатство рідної природи.

5. *Декоративно-ужиткове мистецтво* – сприяє розширенню і поглибленню знань та уявлень дітей про прекрасне; виховання уміння бачити, відчувати і розуміти прекрасне. Під час занять декоративно – ужитковою діяльністю в дітей виховується емоційно-естетичне ставлення не тільки до предметів і явищ навколишнього середовища, але й до витворів декоративно-прикладного мистецтва, розвивається їх творча активність. Діти навчаються складати візерунки, пізнають закони композиції, продовжують оволодівати навичками роботи з фарбами, вивчають народну творчість,

знайомляться з основами художнього конструювання, що привчає дітей до активної творчої діяльності.

6. *Скульптура* – прищеплюється інтерес до скульптури, як формообразотворення, розширюється їхнє уявлення про цей вид образотворчого мистецтва в цілому, надаються теоретичні та практичні знання. З перших занять основна увага спрямовується на оточуючу дійсність, на природу.

Навчання у гуртку не потребує спеціальної підготовки та знань. Навчальний матеріал програми адаптований до занять з вихованцями різного рівня підготовленості. Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми та розподіл годин за темами, ураховуючи інтереси гуртківців, стан матеріально-технічної бази закладу.

Початковий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	3	4
2	Основи композиції	6	24	30
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	4	12	18
4	Малювання з природи та за уявою. Основи графіки та живопису	6	24	30
5	Декоративно-ужиткове мистецтво	6	24	30
5.	Основи скульптури	6	24	30
6.	Підсумок	-	2	2
Разом		31	113	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Історія гуртка, позашкільної установи, план роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Зовнішній вигляд вихованця. Організаційні питання. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Малюнок на тему: «Я зразковий пішохід».

2. Основи композиції (30 год.)

Теоретична частина. Основи композиції. Логічна будова просторового зображення. Порівняльні розміри предметів. Тематичний малюнок. Правила побудови ескізу.

Практична частина. Тематичне малювання «Пори року», «Дитячі мрії», та ін. Ілюстрування українських казок (за вибором дитини).

3. Історичні витоки образотворчого мистецтва (18 год.)

Теоретична частина. Відображення міфологічного світобачення в орнаментах, образах символів. Трипільська культура. Мистецтво слов'ян-язичників.

Практична частина. Замальовки зразків виробів трипільської культури та слов'ян-язичників. Малюнок на тему: «Трипілля».

4. Малювання з природи та за уявою. Основи графіки та живопису (30 год.)

Теоретична частина. Види та жанри образотворчого мистецтва. Спостереження природи. Порівняння природи з її зображеннями. Метод побудови форми (загальний розмір, поділ на частини, уточнення форми). Анімалістичний жанр образотворчого. Кольорознавство. Кольорове коло. Основні та додаткові кольори. Символіка кольорів.

Практична частина. мистецтва. Малювання овочів; листя різних форм, різного забарвлення; тварин (собака, кіт, кінь); дерев різних порід; птахів (синиця, півень, сова).

5. Декоративно-ужиткова діяльність (30 год.)

Теоретична частина. Поняття декоративно-ужиткового мистецтва. Зразки художньої народної творчості. Значення кольору. Композиція і візерунок. Стилзація. Засоби зображення.

Практична частина. Малювання закладки (орнамент у стрічці), квітів та листя (орнамент у колі).

6. Основи скульптури (30 год.)

Теоретична частина. Матеріали та інструменти скульптора. Геометричні тіла (шар, куб, циліндр). Пропорції. Технологія джгутикового ліплення. Виїмки та відбитки.

Практична частина. Ліплення овочів, фруктів, фігур тварин. Виготовлення виробів з застосуванням виїмок та відбитків (віночок, медальйон або інші дрібні предмети). Виготовлення посуду за мотивами трипільської кераміки у техніці джгутикового ліплення.

7. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види та жанри образотворчого мистецтва;

- правила застосування художніх матеріалів та приладів;
- основи композиції та різноманітні засоби зображення;
- про логічну побудову просторового зображення;
- правила побудови ескізу;
- послідовність виконання малюнка;
- про культуру Трипілля та мистецтво слов'ян-язичників;
- кольори та кольорові сполучення;
- поняття «композиція», «пропорції», «візерунок», «стилізація»;
- елементарне поняття про скульптуру та її види, матеріали та інструменти скульптора;
- основи декоративно-ужиткового мистецтва та зразки художньої народної творчості на початковому рівні.

Вихованці мають вміти:

- спостерігати натуру;
- аналізувати форму предметів, помічати спільне і відмінне в них;
- визначати композиційне рішення;
- робити ескіз;
- виготовляти вироби з застосуванням виїмок та відбитків та в техніці джгутикового ліплення.

Вихованці мають набути досвід:

- логічної побудови просторового зображення;
- втілення образів у художній формі;
- аналізу творів образотворчого мистецтва на початковому рівні.

**Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	3	4
2	Композиція	8	26	34
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	6	10	16
4	Графіка	6	16	22
5	Живопис	6	16	22
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	6	16	22
7	Скульптура	6	16	22
8	Підсумок	-	2	2
Разом		39	105	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Зміст та завдання гуртка на навчальний рік. Особливості основного рівня навчання. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Малюнок на тему: «Правила дорожньої безпеки».

2. Композиція (34 год.)

Теоретична частина. Закони композиції. Визначення композиційного центру. «Смисловий» або «зоровий» центр композиції. Формат і величина композиції. Масштабність.

Практична частина. Малювання тематичних композицій («У парку», «Мій двір», «Новорічні свята», «Світ моїх захоплень», «У зоопарку», тощо). Ілюстрування дитячих оповідань (за вибором дитини).

3. Історичні витоки образотворчого мистецтва (16 год.)

Теоретична частина. Античність – колыска європейської цивілізації. Культура скіфської доби. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Замальовки зразків виробів скіфської доби. Малюнок на тему: «Античність».

4. Графіка (22 год.)

Теоретична частина. Аналіз та порівняння форм предметів. Спільне та відмінне в них. Складові перспективної побудови малюнку. Послідовність виконання. Допоміжні лінії. Побудова тіла людини. Пропорції.

Практична частина. Виконання вправ по малюванню статичної та динамічної фігури людини за зразками та за спостереженням. Малювання з натури дерев та квітів. Нескладний пейзаж.

5. Живопис (22 год.)

Теоретична частина. Пейзаж як жанр образотворчого мистецтва. Повітряна перспектива. Ахроматичні та хроматичні кольори. Насиченість кольору.

Практична частина. Малювання природних форм; нескладних пейзажів за порами року.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (22 год.)

Теоретична частина. Види українського народного розпису. Особливості побудови візерунків. Декоративний образ як сприйняття краси в побуті.

Практична частина. Малювання декоративного букету. Розпис сорочки за народними мотивами. Виготовлення листівок до свят.

7. Скульптура (22 год.)

Теоретична частина. Підготовка пластичних мас (пластилін, глина, тісто, полімерна глина, тощо). Створення образу пластичними засобами. Дрібна пластика із кольорової полімерної глини.

Практична частина. Виготовлення жіночих прикрас. Складання композиції на тему: «Скіфське золото» із виготовлених складових елементів (олень, птахи, лев, кабан). Фарбування виробів із пластичних мас.

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основні закони композиції;
- поняття «композиційного центру», «формат», «величина», «масштабність»;
- про античну культуру та мистецтво скіфської доби;
- складові перспективної побудови малюнку;
- загальні пропорції фігури та положення тіла людини під час нескладного руху;
- пейзаж як жанр образотворчого мистецтва;
- поняття «повітряна перспектива»;
- про ахроматичні та хроматичні кольори, насиченість кольору.
- види українського народного розпису та особливості побудови візерунків;
- види пластичних мас та способи їх підготовки к роботі;
- методи побудови форми.

Вихованці мають вміти

- визначати композиційний центр;
- малювати фігуру людини за зразками та за спостереженням;
- малювати з натури дерева, квітів та нескладний пейзаж;
- виконувати розпис за народними мотивами;
- виготовляти жіночі прикраси із кольорової полімерної глини;
- фарбувати вироби із пластичних мас;

Вихованці мають набути досвід:

- застосування теоретичних знань про різноманітні засоби зображення;
- розробки декоративних композицій;
- створення художнього образу пластичними засобами;
- аналізу творів образотворчого мистецтва.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	3	4
2	Композиція	8	26	34
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	6	10	16
4	Графіка	6	16	22
5	Живопис	6	16	22
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	6	16	22
7	Скульптура	6	16	22
8	Підсумок	-	2	2
Разом		39	105	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Зміст та завдання гуртка на навчальний рік. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Малюнок на тему: «Обережно, вогонь!».

2. Композиція (34 год.)

Теоретична частина. Елементарні закони і засоби перспективного зображення. Рівновага у композиції. Симетрія і асиметрія. Метричний контраст форми та розмірів.

Практична частина. Малювання тематичних композицій («Мій улюблений куточок», «Різдвяні мотиви», «Світ спорту», «Космічні мандрі», тощо), ілюстрування творів українських письменників (за вибором дитини).

3. Історичні витоки образотворчого мистецтва (16 год.)

Теоретична частина. Мистецтво Візантії. Мистецтво Київської Русі. Робота з історичними джерелами. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Замальовки орнаментів часів Київської Русі. Малюнок на тему: «Київська Русь».

4. Графіка (22 год.)

Теоретична частина. Складові перспективної побудови. Передача об'єму у зображенні геометричних тіл. Градації світлотіні. Рефлекс. Фігура людини в русі.

Практична частина. Замальовки фігури людини, відкритих вікон, паркових огорож, кіосків (за спостереженням та з натури), геометричних тіл. Виконання нескладного натюрморту з натури.

5. Живопис (22 год.)

Теоретична частина.. Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва. Кольори та відтінки, локальний колір, кольорові рефлекси. Виявлення об'єму в живопису.

Практична частина. Малювання етюдів, пейзажів, нескладних натюрмортів з предметів вжитку, фігур людей в статичному положенні та в динаміці.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (22 год.)

Теоретична частина. Витоки мистецтва вишивання. Особливості побудови візерунків у різних місцевостях України. Зразки народного мистецтва. Колір. Ритм.

Практична частина. Малювання оздоблення рушників з використанням орнаментальних мотивів різних місцевостей.

7. Скульптура (22 год.)

Теоретична частина. Особливості декоративної скульптури малих форм. Декоративний тематичний рельєф. Заповнення площини. Розподіл мас на площині.

Практична частина. Ліплення рельєфу та круглої скульптури на тему: «Олімпійські ігри».

8. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- елементарні закони і засоби перспективного зображення;
- поняття «рівновага», «симетрія і асиметрія», «метричний контраст»;
- мистецтво Візантії, Київської Русі, видатних митців цього періоду та їх твори.
- складові перспективної побудови, градації світлотіні, рефлекс та передачі об'ємності форм;
- натюрморт як жанр образотворчого мистецтва;
- про кольори та відтінки, локальний колір, кольорові рефлекси;
- витоки мистецтва вишивання, особливості побудови візерунків у різних місцевостях України;
- особливості декоративної скульптури малих форм;

- про декоративний тематичний рельєф та круглу скульптуру.

Вихованці мають вміти:

- малювати фігуру людини в русі, відкриті вікна, паркові огорожі;
- передавати об'єм у графічному зображенні геометричних тіл;
- передавати об'єм у живопису;
- малювати етюди, пейзажі, нескладні натюрморти з предметів вжитку;
- використовувати орнаментальні мотиви різних місцевостей України для декорування виробів;
- робити рельєфне зображення та круглу скульптуру.

Вихованці мають набути досвід:

- застосування на практиці отримані теоретичні знання;
- розподілу мас на площині в скульптурі;
- аналізу творів образотворчого мистецтва.

**Основний рівень, третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	5	6
2	Композиція	9	27	36
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	12	15	27
4	Графіка	9	27	36
5	Живопис	9	27	36
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	9	27	36
7	Скульптура	9	27	36
8	Підсумок	-	12	12
Разом:		58	158	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (6 год.)

Теоретична частина. Зміст та завдання гуртка на навчальний рік. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Малюнок на тему: «Безпека праці».

2. Композиція (36 год.)

Теоретична частина. Поняття динамічної і статичної композиції. Правила передачі спокою та руху. Виділення головного засобом світла. Колір і тон в композиції.

Практична частина. Малювання тематичних композицій («Рідне місто у різні пори року», «У цирку», «Збережи світ навколо», «Шахові фантазії», тощо), ілюстрування творів світової літератури (за вибором дитини).

3. Історичні витоки образотворчого мистецтва (27 год.)

Теоретична частина. Розвиток європейського образотворчого мистецтва. Романський стиль. Полум'яна готика. Образотворче мистецтво епохи Відродження. Українське бароко. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Замальовки зразків оздоблення виробів у стилі «бароко». Малюнок на тему: «Українське бароко».

4. Графіка (36 год.)

Теоретична частина. Передача об'єму в зображенні нескладних гіпсових рослинних форм та архітектурних деталей. Графічне зображення предметів з різних матеріалів.

Практична частина. Малювання гіпсового орнаменту нескладного натюрморту з окремих предметів побуту, пейзажу; замальовки фігури людини з натури.

5. Живопис (36 год.)

Теоретична частина. Портрет як жанр образотворчого мистецтва. Холодна та тепла гамма кольорів.

Практична частина. Малювання етюдів, пейзажів, натюрмортів у холодних та теплих тонах, фігур людей в нескладному інтер'єрі, автопортрет.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (36 год.)

Теоретична частина. Особливості побудови витинанки. Види витинанок. Засоби зображення. Ритм Симетрія і асиметрія. Знайомство зі зразками народного мистецтва..

Практична частина. Виготовлення витинанок на теми народного календаря (святкові листівки, композиції, панно, тощо).

7. Скульптура (36 год.)

Теоретична частина. Двоплановий тематичний рельєф. Взаємодії першого і другого планів, співвідношення порожнеч і заповнень. Особливості ліплення об'ємних форм на каркасі.

Практична частина. Ліплення рельєфу та круглої скульптури на тему «Квіти та листя»».

8. Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- поняття «динамічна і статична композиція»;
- правила передачі спокою та руху;
- елементарні закони і засоби перспективного зображення
- про розвиток європейського образотворчого мистецтва та особливості українського бароко;
- про графічне зображення предметів з різних матеріалів.
- про портрет як жанр образотворчого мистецтва;
- холодну та теплу гамму кольорів.
- особливості побудови витинанки, їх види та зразки народного мистецтва;
- про двоплановий тематичний рельєф ;
- теорію створення рельєфу, круглої скульптури та особливості ліплення об'ємних форм на каркасі.

Вихованці мають вміти:

- виділяти головне засобом світла.
- передавати об'єм у зображенні нескладних гіпсових рослинних форм та архітектурних деталей;
- робити замальовки фігури людини з натури;
- малювати етюди, пейзажі, натюрморти у холодних та теплих тонах;
- малювати фігури людей в нескладному інтер'єрі;
- виготовляти тематичні витинанки;
- виготовляти об'ємні форми на каркасі;
- аналізу творів образотворчого мистецтва на основному рівні.

Вихованці мають набути досвід:

- застосування на практиці отримані теоретичні знання;
- передачі об'єму в графіці та живопису;
- аналізу творів образотворчого мистецтва.

Основний рівень, четвертий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	5	6
2	Композиція	9	27	36
3	Історичні витоки	12	15	27

	образотворчого мистецтва			
4	Графіка	9	27	36
5	Живопис	9	27	36
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	9	27	36
7	Скульптура	9	27	36
8	Підсумок	-	12	12
Разом		58	158	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (6 год.)

Теоретична частина. Зміст та завдання гуртка на навчальний рік. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Малюнок на тему: «Безпека на транспорті».

2. Композиція (36 год.)

Теоретична частина. Композиційні прийоми. Акцент, пульсація. Замкнута та відкрита композиція. Особливості закону композиційної цілісності. Використання горизонтальних і вертикальних напрямів. Принцип «золотого перетину».

Практична частина. Малювання тематичних композицій із використанням вивчених композиційних прийомів («Силует міста», «Ліс», тощо). Багатофігурні композиції на теми навколишнього життя («Спортивні змагання», «Дитячі ігри та забави»).

3. Історичні витoki образотворчого мистецтва (27 год.)

Теоретична частина. Мистецтво романтизму та реалізму. Російський класицизм. Імпресіонізм та постімпресіонізм. Мистецтво України XIX століття. Класицизм. Жанри мистецтва у творчості Т. Шевченка. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Етюди в стилі «імпресіонізм». Малюнок на тему: «Натхнені Кобзарем»

4. Графіка (36 год.)

Теоретична частина. Перспективна побудова та передача об'єму у зображенні фрагментів обличчя людини та масок. Графічне зображення тканини та складок на ній. Книжкова графіка.

Практична частина. Малювання гіпсових фрагментів обличчя людини та масок, натюрморту з драпіровкою, архітектурного пейзажу, нескладного інтер'єру. Створення коміксу на обрану тему.

5. Живопис (36 год.)

Теоретична частина. Історичний жанр образотворчого мистецтва. Контраст і нюанс у кольорознавстві.

Практична частина. Малювання натюрмортів у зближеній та контрастній гамі кольорів, людей в історичних костюмах, історичного інтер'єру, пейзажів, у тому числі архітектурних.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (36 год.)

Теоретична частина. Основи писанкарства. Стилізація, символіка. Особливості писанок різних місцевостей. Народні майстри писанкарства України.

Практична частина. Малювання великодніх писанок; складання орнаментів із символів писанкарства, оформлення декоративної композиції з використанням великодніх мотивів.

7. Скульптура (36 год.)

Теоретична частина. Тематичний рельєф. Взаємодія фігур. Рельєфні композиції з кількох фігур. Ритмічна побудова фігур.

Практична частина. Ліплення двофігурних рельєфів на тему: «Світ професій».

8. Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- про особливості закону композиційної цілісності та композиційні прийоми;
- принцип «золотого перетину»;
- про мистецтво романтизму та реалізму, класицизм, імпресіонізм та постімпресіонізм;
- про мистецтво України XIX століття, жанри мистецтва у творчості Т. Шевченка;
- перспективну побудову та передачу об'єму у зображенні фрагментів обличчя людини та масок;
- прийоми графічного зображення тканини та складок на неї;
- про книжкову графіку;
- про історичний жанр образотворчого мистецтва;
- контраст і нюанс у кольорознавстві;
- основи писанкарства, символіку і стилізацію в писанкарстві, особливості писанок різних місцевостей та народних майстрів писанкарства України;
- творчо складати композиції, розміщуючи об'єкти за смисловими та декоративними вимогами;

- про взаємодію фігур в тематичному рельєфі.

Вихованці мають вміти:

- створювати тематичні композиції із використанням вивчених композиційних прийомів;
- створювати етюди в стилі «імпресіонізм»;
- малювати гіпсові фрагменти обличчя людини та маски, натюрморт з драпіровкою, архітектурний пейзажу з натури, нескладний інтер'єр;
- створювати комікси на обрану тему;
- малювати натюрморти у зближеній та контрастній гамі кольорів, людей в історичних костюмах, історичного інтер'єру, пейзажів, у тому числі архітектурних;
- розробляти стилізовані мотиви для писанкарства;
- творчо складати композиції, розміщуючи об'єкти за смисловими та декоративними вимогами;
- будувати зображення предмета на основі аналізу конструкції об'ємно-пластичної форми;
- робити рельєфні композиції з кількох фігур.

Вихованці мають набути досвід:

- складання орнаментів із символів писанкарства;
- правильної оцінки явищ навколишнього середовища з точки зору їх естетичної виразності, відбираючи в них головне, суттєве, типове;
- аналізу об'єктів з точки зору їх конструкції, пропорцій, забарвлення та співвідношення об'єктів з іншими предметами;
- аналізу творів образотворчого мистецтва.

**Вищий рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	5	6
2	Композиція	9	48	57
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	15	15	30
4	Графіка	9	48	57
5	Живопис	9	48	57
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	9	48	57
7	Скульптура	9	48	57
8	Підсумок	-	3	3
	Разом	61	263	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (6 год.)

Теоретична частина. Зміст та завдання роботи групи на вищому рівні навчання. Ознайомлення із планом роботи на навчальний рік. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Розробка плакату з техніки безпеки («Безпека дорожнього руху», «Пожежна безпека», тощо).

2. Композиція (57 год.)

Теоретична частина. Типи композицій (фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова, об'ємно-просторова). Тектоніка. Семантичні засоби виразності. Поняття: знак, символ, метафора, алегорія, емблема.

Практична частина. Розробка емблеми гуртка, власного герба, медалі за успіхи в навчанні або спорті. Ілюстрування поетичних творів.

3. Історичні витоки образотворчого мистецтва (30 год.)

Теоретична частина. Модернізм. Авангард (фонізм, експресіонізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, абстракціонізм). Формалізм. Українське образотворче мистецтво, як частина світової та національної культури. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Замальовки виробів у стилі «модерн». Малюнок в обраному стилі «XX століття».

4. Графіка (57 год.)

Теоретична частина. Аналіз форми предметів, їх розміщення у просторі. Побудова складної об'ємної форми. Теорія тіней. Перспективна побудова та передача об'єму у зображенні гіпсової голови. Мистецтва плакату.

Практична частина. Малювання гіпсової голови, натюрмортів з 2-3-х предметів з драпіровкою, меблів; пейзажів; фігури людини в інтер'єрі анімалістичних малюнків; жанрових замальовок. Створення плакату на обрану тему.

5. Живопис (57 год.)

Теоретична частина. Побутовий жанр образотворчого мистецтва. Колорит, тональність. Тональний контраст Розтяжка тону. Монохромія. Поліхромія.

Практична частина. Малювання пейзажів, натюрмортів з 2-3 предметів з драпіровкою, сучасного інтер'єру, етюдів з зображенням побутових сцен.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (57 год.)

Теоретична частина. Народне художнє мистецтво. Творчість народних художників. Квілінг, ізонитка – нетрадиційні техніки декоративно-ужиткового мистецтва. *Практична частина.* Створення декоративного панно з об'ємними елементами в техніці «квілінг».

7. Скульптура (57 год.)

Теоретична частина. Фігура людини. Пластична виразність. Вагові співвідношення. Полегшення форми за допомогою зйомного каркасу.

Практична частина. Ліплення фігури людини до пояса та анатомічної фігури. Створення композиції «Казкові герої»

8. Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- типи композицій, про тектоніку, семантичні засоби виразності;
- поняття «знак», «символ», «метафора», «алегорія», «емблема»;
- про стилі модернізм, авангард, формалізм;
- про українське образотворче мистецтво, як частину світової та національної культури;
- теорію тіней;
- перспективну побудову та передачу об'єму у зображенні гіпсової голови;
- про мистецтво плакату;
- побутовий жанр образотворчого мистецтва;
- поняття «колорит», «тональність», «тональний контраст», «розтяжка тону», «монохромія», «поліхромія»;
- народне художнє мистецтво та творчість народних художників;
- техніки «квілінг», «ізонитка»;
- пластичну анатомію, будову фігури людини.

Вихованці мають вміти:

- розробляти емблему, герб, медаль;
- аналізувати форму предметів, їх розміщення у просторі;
- будувати складні об'ємні форми;
- малювати гіпсову голову, натюрмортів з 2-3-х предметів з драпіровкою, меблів, пейзажу з натури; фігури людини в інтер'єрі;
- робити жанрові замальовки;
- створювати плакат на обрану тему;
- робити етюди з зображенням побутових сцен;
- створювати декоративне панно з об'ємними елементами;

- застосовувати технічні навички і теоретичні знання з образотворчого мистецтва;
- робити полегшення форми за допомогою зйомного каркасу;
- робити ліплення фігури людини до пояса та анатомічної фігури.

Вихованці мають набути досвід:

- застосування на практиці отримані теоретичні знання;
- передачі перспективи з використанням теорії тіней;
- аналізу творів образотворчого мистецтва романтизму та реалізму, класицизму, імпресіонізму та постімпресіонізму;
- самостійного вивчення теорії мистецтва.

**Вищий рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	5	6
2	Композиція	9	48	57
3	Історичні витоки образотворчого мистецтва	15	15	30
4	Графіка	9	48	57
5	Живопис	9	48	57
6	Декоративно-ужиткове мистецтво	9	48	57
7	Скульптура	9	48	57
8	Підсумок	-	3	3
	Разом	61	263	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (6 год.)

Теоретична частина. План роботи на навчальний рік. Правила техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Розробка інформаційного щита «Безпека життєдіяльності дитини».

2. Композиція (57 год.)

Теоретична частина. Оточуюча дійсність: характерне і типове. Художній пошук композиції. Образне вирішення. Єдність змісту і форми в композиції. Виразність. Узагальнення.

Практична частина. Малювання композиції на вільну тему. Ілюстрування творів сучасних письменників.

3. Історія образотворчого мистецтва (30 год.)

Теоретична частина. Сучасне образотворче мистецтво. Поставангард (поп-арт, нео-арт, нювей, гіперреалізм, соц-арт тощо). Синтез мистецтв у створенні образів сучасності. Віртуальні екскурсії до світових музеїв образотворчого мистецтва.

Практична частина. Замальовки зразків сучасного вуличного мистецтва. Малюнок на тему: «Революція гідності» (стиль за вибором).

4. Графіка (57 год.)

Теоретична частина. Перспектива та світлотіньове зображення. Фігура в інтер'єрі. Мистецтво дизайну.

Практична частина. Малювання тематичного натюрморту «Мистецтво», гіпсової фігури; інтер'єру із введенням фігури людини; архітектурного пейзажу, жанрові замальовки. Створення дизайнерського проекту оформлення приміщення (святкова зала, власна кімната, тощо).

5. Живопис (57 год.)

Теоретична частина. Батальний жанр образотворчого мистецтва. Гармонія кольорів у живопису.

Практична частина. Малювання натюрморту з відбитком та натюрморту тематичного, інтер'єру за вибором; архітектурних пейзажів з природи, етюдів з зображенням батальних сцен.

6. Декоративно-ужиткове мистецтво (57 год.)

Теоретична частина. Використання народних мотивів у сучасному декорі. Синтез сучасних та традиційних технік.

Практична частина. Створення панно за власним задумом з використанням обраних декоративних технік.

7. Скульптура (57 год.)

Теоретична частина. Скульптурний портрет та його різновиди. Пропорції обличчя людини

Практична частина. Ліплення фантазійної маски. Ліплення портрету з природи. Ліплення скульптурної композиції за задумом автора.

8. Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків. Виставка дитячих робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- спостерігати оточуючу дійсність, відмічати спільне та відмінне;
- основи техніки живопису і технології художніх матеріалів;

- теоретичні основи перспективи, світлотіні;
- зміст понять «натура та її форма», «матеріальність – фактура – колір», «конкретні умови освітлення», «пластична виразність», «вагові відношення».
- основи композиції, єдність змісту і форми, засоби виразності;
- історію розвитку сучасного мистецтва, видатних митців та їх твори;
- про синтез мистецтв у створенні образів сучасності;
- теоретичні основи перспективи, світлотіні;
- про мистецтво дизайну та дизайнерські проекти;
- батальний жанр образотворчого мистецтва;
- основи техніки живопису і технології художніх матеріалів;
- гармонію кольорів у живопису;
- про використання народних мотивів у сучасному декорі, синтез сучасних та традиційних технік;
- теоретичні основи скульптурного портрету та його різновидів.

Вихованці мають вміти:

- застосовувати технічні навички і теоретичні знання з образотворчого мистецтва;
- малювати гіпсову фігуру, інтер'єр із введенням фігури людини, архітектурного пейзажу, робити жанрові замальовки;
- зробити дизайнерський проект оформлення приміщення;
- малювати натюрморт з відбитком, архітектурний пейзаж з натури, етюди з зображенням батальних сцен;
- створювати панно з використанням засвоєних декоративних технік.

Вихованці мають набути досвід:

- аналізу творів образотворчого мистецтва;
- самостійного вивчення теорії мистецтва;
- створення жанрової композиції;
- створення скульптурного портрету;
-
- активного сприймання оточуючої дійсності;
- свідомого вибору засобів виявлення замислу у певній формі, кольорах та композиційній побудові.

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Найменування обладнання	Кількість
1.	Мольберти, етюдники	15 шт.
2.	Шафи для збереження матеріалів та дитячих робіт	4 шт.

3.	Столи та стільці	10/20 шт.
4.	Станки для скульптури	2
5.	Ілюстраційні посібники: - Великие художники». Журнал. - Изд. ООО «Иглмосс Юкрейн», 2003; - «Галерея искусств». Популярный журнал о творчестве мастеров изобразительного искусства - ТОВ «Новий друк», 2006; - «Живопись из собрания Государственной Третьяковской галереи». Научно-популярное издание. Альбом – «ОСТЕЗЕ-друк», Росток, 1987	1 комплект 1 комплект 1 комплект
6.	Гіпсові фігури геометричних тіл (куби, муляжі,	1 комплект
7.	Гіпсові голови	3 шт.
8.	Гіпсові розетки	2 шт.
9.	Гіпсові частини обличчя	1 комплект
10.	Предмети побуту для постановки натюрмортів	20 шт.
11.	Муляжі овочем та фруктів	3 набори
12.	Переносні лампи освітлення	3 шт.
13.	Картон, папір (білий та кольоровий)	15 комплектів
14.	Пластилін, глина	15 наборів
15.	Олівці, пензлі, стеки	15 наборів
16.	Фарби: - гуаш художня або майстер-клас; - акварель; - анілінові; - темпера різних кольорів	15 наборів 15 наборів 15 наборів 15 наборів
17.	Фломастери	15 наборів
18.	Туш	10 флаконів
19.	Пастель	15 наборів
20.	Ножиці	15 шт
21.	Клей ПВА	250 мл
22.	Таблиці з образотворчого мистецтва: - таблиці побудови зображення на площині; - таблиці повітряної та лінійної перспективи тощо	1 комплект
23.	Репродукції картин класиків	1 комплект
24.	Репродукції картин сучасних художників	1 комплект

ЛІТЕРАТУРА

1. «Великие художники». Журнал. - Изд. ООО «Иглмосс Юкрейн», 2003.

2. «Галерея искусств». Популярный журнал о творчестве мастеров изобразительного искусства - ТОВ «Новий друк», 2006.
3. «Живопись из собрания Государственной Третьяковской галереи». Научно-популярное издание. Альбом – «ОСТЕЗЕ-друк», Росток, 1987.
4. Збірник навчальних програм гуртків, студій і творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів Київської області / за заг. ред. Т.В. Нестерук. – Біла Церква: КОПОПК, 2004.-Ч. I. – 188 с.
5. Збірник програм гуртків, студій і творчих об'єднань Кіровоградського обласного Центру дитячої та юнацької творчості. Частина I /Заг. ред. В.О. Бойчук. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2003. – 282 с.
6. Масол Л.М., О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. Методика навчання мистецтва у початкової школі: Посібник для вчителів. – Х.: Веста: Вид-во „Ранок”, 2006. – 256 с. – 16,0.
7. Навчальні програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку: вип. 2 / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г.А. – К.: УДЦПО, 2016. – В. 2. – 267 с.
8. «Образотворче мистецтво» (автори Міщенко В. П., Панченко Н .В.) «Схвалено науково-методичною комісією з позашкільної освіти науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України» (протокол №3 від 29.12.2015)
9. Полякова Г.А. та ін. Образотворче мистецтво, 1-7 класи: теорія навчання, календарно-тематичне планування, основні поняття з образотворчого мистецтва: Навчально-методичний посібник для вчителів. – Харків: «Скорпіон», 2001.–160 с.
10. Програми з профільних предметів для спеціалізованих загальноосвітніх шкіл художнього профілю / Упоряд. О.В.Корнілова, О.В.Гайдамака, - Х.: Видавництво «Ранок», 2009.-256 с.
11. Програми з профільних предметів для спеціалізованих шкіл музичного профілю / Упоряд. О. В. Корнілова, О.В. Гайдамака. –Х.: Видавництво «Ранок», 2009. – 256 с.
12. Програми факультативних курсів за вибором для спеціалізованих шкіл художнього профілю / Упоряд. О. В. Корнілова, О.В. Гайдамака. –Х.: Видавництво «Ранок», 2009. – 240 с.
13. Програми факультативних курсів та курсів за вибором для спеціалізованих загальноосвітніх шкіл художнього профілю /Упоряд. О.В. Корнілова, О.В.Гайдамака, - Х.: Видавництво «Ранок», 2009.-240 с.
14. «Художня культура». Навчальний посібник для учителів ЗНЗ. Матеріали для проведення уроків предмета «Художня культура». 9 клас. – Львів «ВД Артклас», 2009. – іл.
15. Ю.Руденко «Основи сучасного українського виховання», К. «Видавництво імені Олени Теліги», 2003.
16. http://udcpo.ucoz.ua/index/khudozhno_estetichnij_naprjam/0-36

17. <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalni-programi/>